

УДК 316.722(477): 303.02
DOI 10.32461/2226-3209.1.2023.277670

Цитування:

Садовенко С. М. Балет «За двома зайцями» Юрія Шевченка як самобутній феномен української музичної культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 1. С. 228–234.

Sadovenko S. (2023). "Chasing Two Hares" Ballet by Yurii Shevchenko as a Unique Phenomenon of Ukrainian Musical Culture. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 1, 228–234 [in Ukrainian].

Садовенко Світлана Миколаївна,
доктор культурології, професор,
в. о. завідувача, професор кафедри академічного
і естрадного вокалу та звукорежисури
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв,
заслужений діяч мистецтв України
<https://orcid.org/0000-0001-9166-5259>
svetlanasadovenko@ukr.net

БАЛЕТ «ЗА ДВОМА ЗАЙЦЯМИ» ЮРІЯ ШЕВЧЕНКА ЯК САМОБУТНІЙ ФЕНОМЕН УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Мета статті – розглянути на прикладі балету «За двома зайцями» композитора Юрія Шевченка специфіку українського балету як самобутнього феномену сучасної музичної культури. **Методологію дослідження** становлять конкретна наукові методи (історичний, системно-аналітичний, герменевтичний, узагальнення), що дало змогу провести об'єктивне дослідження специфіки українського балету як самобутнього феномену сучасної музичної культури. Також застосовано специфічно музикознавчі методи: аналіз музичної нотації (використано для розгляду музичної форми балету, його гармонійної структури, ритму, мелодії тощо); вивчення балетної постановки (для розуміння використання балетної музики автора щодо створення атмосфери, вираження емоцій, передачі сюжету тощо); перформативний аналіз (для дослідження взаємодії балетної музики з іншими елементами балету). **Наукова новизна** полягає в обґрунтуванні специфіки українського балету як самобутнього феномену сучасної музичної культури на прикладі балету «За двома зайцями» композитора Юрія Шевченка та актуалізації значення творчості композитора в контексті новітніх умов функціонування українського музичного театру. **Висновки.** Звернення до теоретичних досліджень у галузі музичної культури та мистецтва визначено необхідністю вивчення та пояснення їх інтенсивного розвитку. Досвід створення різноманітних форм балетно-театральної музики маніфестує специфічні характеристики сучасного музичного мистецтва в Україні. Актуальним у цьому контексті вбачаємо розгляд специфіки українського балету як самобутнього феномену сучасної музичної культури на прикладі балету «За двома зайцями» Юрія Шевченка. У процесі проведеного дослідження театральної-музичної творчості композитора Ю. Шевченка та його музики до балету «За двома зайцями» аргументовано, що балетна музика постає виразником нової театральної мови – мови оптимізму та високих моральних якостей. Водночас музичний театр набуває психотерапевтичних характеристик, допомагаючи пережити складні реалії життя та відновити віру в справедливість, що є особливо актуальним у реаліях сьогодення. Композиторська творчість Юрія Шевченка на прикладі балету «За двома зайцями» виступає самобутнім феноменом сучасної музичної культури й становить значну складову української культури та мистецтва.

Ключові слова: балет «За двома зайцями», Юрій Шевченко, Володимир Литвинов, балетна музика, хореографія, музичний театр, театральна музика.

Sadovenko Svitlana, Doctor of Cultural Studies, Professor, Acting Head, Professor of the Department of Academic and Pop Vocal and Sound Engineering, Institute of Contemporary Art, National Academy of Culture and Arts Management, Honoured Art Worker of Ukraine

"Chasing Two Hares" Ballet by Yurii Shevchenko as a Unique Phenomenon of Ukrainian Musical Culture

The purpose of the article is to consider the specific characteristics of Ukrainian ballet as an original phenomenon of modern musical culture, the case study of "Chasing Two Hares" ballet by Yurii Shevchenko, a composer. **The research methodology** consists in specifically scientific methods (historical, system-analytical, hermeneutic, and generalisation), which allow to conduct an objective study of the specifics of Ukrainian ballet as an original phenomenon of modern musical culture. Specific musicological methods are also applied. The analysis of musical notation is used to consider the musical form of ballet, its harmonic structure, rhythm, and melody. The study of a ballet production enable understanding the author's use of ballet music to create an atmosphere, express emotions, and convey the plot. The performative analysis helps study the interaction of ballet music with other elements of ballet. **The scientific novelty** is in substantiating the specifics of Ukrainian ballet as an original phenomenon of modern musical culture, the case study of "Chasing Two Hares" ballet by the composer Yurii Shevchenko and updating the meaning of the composer's work in the context of the

latest conditions of functioning of the Ukrainian musical theatre. **Conclusions.** The actualisation of theoretical studies in the field of musical culture and art is determined by the demand for the study and explanation of their intensive development. The experience of creating various forms of ballet and theatre music manifests the specific characteristics of modern musical art in Ukraine. In this context, consideration of the specifics of Ukrainian ballet as an original phenomenon of modern musical culture, the case study of Yurii Shevchenko's ballet "Chasing Two Hares" is considered relevant. Researching the theatrical and musical works of Y. Shevchenko and his music for the "Chasing Two Hares" ballet, we justify that ballet music appears as an expression of a new theatrical language – the language of optimism and high moral qualities. At the same time, musical theatre acquires psychotherapeutic characteristics, helping to survive the complex realities of life and restore faith in justice, which is especially relevant in today's realities. Yurii Shevchenko's compositional work, on the example of the "Chasing Two Hares" ballet, is an original phenomenon of modern musical culture and constitutes a significant component of Ukrainian culture and art.

Key words: "Chasing Two Hares" ballet, Yurii Shevchenko, Volodymyr Litvinov, ballet music, choreography, musical theatre, theatre music.

Актуальність теми дослідження. Музична складова в балетних виставах віддавна приваблює увагу дослідників: культурологів, театрознавців, музикознавців, істориків мистецтва. Активізація теоретичних досліджень у галузі музичного театру визначається необхідністю вивчення та пояснення його інтенсивного розвитку, адже досвід створення різноманітних форм театральної музики науковці позиціонують як специфічну характеристику сучасного мистецтва в Україні.

Означена проблематика набуває особливої актуальності щонайбільше в контексті пізнання індивідуального композиторського стилю, оскільки саме під кутом рефлексії щодо індивідуальної композиторської творчості театральна музика подеколи може вважатися вторинною у визначенні творчого доробку композитора, зокрема й для встановлення оригінальних рис художнього мислення того чи іншого автора. Втім музика до театральних постановок часто слугує рушієм креативної діяльності всієї театральної трупи та заслуговує на актуалізацію і проведення наукових досліджень у галузі музичного театру й сучасної музичної культури.

У контексті культурного ландшафту українського мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століття актуальною і визначною для музикознавчо-культурологічної рефлексії темою є розгляд феномену творчої особистості Юрія Валентиновича Шевченка, його творчого доробку, зокрема музики до балету «За двома зайцями», що становлять нині актуальний науковий інтерес. Масштабність таланту, рівень мистецьких здобутків, культуротворчий вплив Ю. Шевченка на культурно-мистецький простір репрезентують широке коло його професійних інтересів як музиканта, композитора, автора симфонічних, камерних творів, музики до радіовистав, кінострічок і мультфільмів, балетів, опер; спричинюють необхідність вивчення та аналітичного виміру

його практичного досвіду в широкому дослідницькому спектрі, розгляд кожної з граней творчої діяльності композитора.

Мета статті – розглянути на прикладі балету «За двома зайцями» композитора Юрія Шевченка специфіку українського балету як самобутнього феномену сучасної музичної культури.

Аналіз досліджень і публікацій. Історичні та теоретичні дослідження в галузі музичного театру широко представлені в працях І. Безгіна, В. Ванслова, М. Друскіна, О. Корчової, Г. Кулешової, А. Підлипської, О. Сакало, О. Семашка, В. Фермана, М. Черкашиної-Губаренко, Б. Ярустовського та ін.

Слушною є думка академіка І. Безгіна, що в останні двадцять років театр опинився в принципово нових умовах функціонування, і в цій ситуації з новою силою постає питання вивчення художньо-творчих напрямів діяльності театральних колективів [2].

Специфіку процесів в балетно-театральному мистецтві сучасної України досліджено протягом останніх років у працях В. Аксютіної [1], О. Афоніної, О. Білас, А. Булат, [5], В. Зінченко [7], О. Зосім, А. Підлипської [8], Г. Погребняк, С. Садовенко, Л. Тарасенко [10], І. Ян та ін.

На думку дослідників, функції музики в драматичних виставах змінюються відповідно до духу епохи. Зокрема, О. Білас відзначає еволюцію сучасної театральної музики, її безпосередній зв'язок із життям та сьогоденням [4].

Виклад основного матеріалу. Українська театральна музика має унікальну історію та широкий діапазон застосувань. Український музичний балет часто присвячений історичним подіям, важливим для української культури та національної ідентичності, таким як становлення Київської Русі (балет у двох діях «Галицька битва» Миколи Лисенка, написаний 1911 р.); період козацтва (балет «Гопак» Володимира Кравченка, створений у 1937 р.); (балет «Гайдамаки» Бориса Лятошинського,

написаний у 1940 р.). Чимало українських музичних балетів засновані на літературних творах корифеїв української культури Тараса Шевченка, Миколи Гоголя і використовують елементи української народної музики й танців. Прикладом позитивного досвіду таких постановок можна назвати створений за мотивами п'єси Михайла Старицького балет на дві дії «За двома зайцями» (ідея і лібрето Тетяни Андрєєвої, постановка Віктора Литвинова, балетмейстера Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка). Цю виставу, створену за сприяння благодійного фонду підтримки культурної та історичної спадщини міста Переяслав та продюсерського центру «Сучасний театр», сьогодні можна вважати творчою візитівкою Національної опери України.

Україна може пишатися унікальною спадщиною в галузі балету та класичної музики. За роки своєї історії в Україні було створено галерею відомих балетів, написано музичні твори для них (В. Козлов, Б. Лятошинський, В. Сільвестров, Л. Якобсон та ін.).

Одним із найвідоміших сучасних композиторів балетної музики в Україні є Юрій Шевченко – заслужений діяч мистецтв України, член-кореспондент Національної академії мистецтв України, лауреат премії імені М. Вериківського, премії імені М. Лисенка, театральної премії «Київська пектораль».

Співпраця з Національною оперою України почалася в композитора в 2007 році роботою над балетом «Буратіно, або Чарівна скрипка» та продовжилася у 2017 році балетом «За двома зайцями». Обидва твори користуються активним глядацьким попитом. Юрій Шевченко є автором й інших балетів, серед яких: «Катруся», «Ніч Перуна», «Сіндарела»; симфонічно-хореографічної сюїти «Пори року», Пасторальної сюїти для дерев'яних духових, ударних та арфи, Кантати для дитячого хору «Сонце-Ярило» та ін.

Унікальність балету «За двома зайцями» полягає в тому, що за всю історію існування однойменного твору Михайла Старицького за його мотивами вперше було створено і поставлено виставу *балетну*. Постановка витримана в класичному стилі і, разом із тим, тяжіє до мистецтва супрематизму – нового шляху розвитку й модерного розуміння табачення мистецтва. У живописі цей напрям характеризується використанням абстрактних геометричних форм і простих колірних поєднань для створення художнього образу.

Згадаймо написаний понад сто років тому найвідоміший твір К. Малевича «Чорний квадрат».

За походженням термін «супрематизм» вважається латино-польським (*supremus* – найвищий). На думку Анджєя Туровського, «у релігійно-філософському значенні, особливо в латинській культурі і польській мові, значення супрематії понятійно відноситься до вищих сфер і найвищого бога, як до кінцевості, смертності, матеріального неіснування, кінця, небуття» [2].

Відзначимо, що супрематизм не був поширений у світовому балеті, утім деякі хореографи експериментували із цим напрямом, оскільки балет традиційно схильний до використання реалістичних і символічних образів. Приміром, С. Дягілев, спільно з художником К. Малевичем та композитором М. Матюшиним створили балет «Вісник» у 1916 році, який деякі дослідники відносять до супрематизму. Ще одним прикладом, який можна віднести до супрематизму, є один із найвідоміших творів М. Каннінгема – *Rainforest* (1968). Музика до нього тяжіла до експериментів зі звуком, а не до явної мелодії чи ритму. Вона мала абстрактний та експериментальний характер, поєднуючи різні звукові ефекти, створені за допомогою електронних інструментів. Це було революційним рішенням на той час, оскільки електронна музика лише починала набирати популярності. Відтак музика до *Rainforest* стала важливим етапом у розвитку сучасної музики й танцю.

Балет Ю. Шевченка за мотивами класичного твору М. Старицького «За двома зайцями» сповнений новаторських культурно-мистецьких пошуків у царині сучасної хореографії та новітніх музично-оркестрових тенденцій, демонструє високий професіоналізм, творчий потенціал та виконавську майстерність як авторів, так і всього артистичного складу театру, задіяного в постановці, і велику жагу до еволюційних змін у країні.

У тексті подання колективу творців балету «За двома зайцями» на здобуття Шевченківської премії 2020 року в номінації «Музичне мистецтво» відзначено: «У балеті є своя мова, мова пластики, сценографії, музики. І це відразу змінює всі акценти: історія залишається все тією ж, але спосіб її передачі – інший» [5].

Зокрема, авторка публікації «Балет «За двома зайцями» Юрія Шевченка – В. Литвинова в науковому та художньо-критичному дискурсі» А. Підлипська [9], аналізуючи усю сукупність матеріалів щодо

означеної вистави, резюмує: «Автори статей не звертають увагу на те, що в постановці В. Литвинова за лібрето Т. Андрєєвої балет перетворився на рамковий твір, де пролог (музична інтродукція) та фінал вносять елемент філософсько-драматичного характеру – міркування над сенсом життя: на початку й у фіналі на сцені з'являється старий музикант з одним і тим самим багатозначним запитанням: «Чому?». І кожен глядач знаходить власну відповідь на нього. А чорне фортепіано багатьма сприймається як символ життєвої мелодії людини, яка залишається на схилі літ сам на сам зі своїми чорними думками, які її переслідують і поглинають» [9].

Автор музики Юрій Шевченко дбайливо зберіг настрої та музичні мотиви зі старого українського мюзиклу «За двома зайцями». Над музикою до балету Ю. Шевченко працював декілька років, і саме вона дала поштовх до сценографії і хореографії вистави. Композитор зауважує, що «саме музика з однойменного кіномюзиклу В. Іванова стала поштовхом до сценографії вистави». Композитор вирішив посилатися на пісеньку героя з фільму «В небі канарєчка літає», яку в 1960-х роках для кінострічки написав київський композитор Вадим Гомоляка, набула популярності в Україні та стала своєрідною класикою української музики. Її мелодія була використана в багатьох фільмах та театральних постановках, музикальних композиціях, балетах, де вона слугувала для створення атмосфери народної святкової культури. У пісні розповідається про канарку, яка летить у небі й радує всіх своїм співом, символізує свободу та радість життя, підкреслюючи, що навіть невеликий птах, що може здатися незначним, може залишити свій слід у світі й принести радість іншим. Текст пісні додає до загальної атмосфери характеру безтурботності та легкості. Наприкінці пісні повторюється фраза «У цьому все життя і весь наш резон» («У цьому все життя і весь його сенс»), підкреслюючи ідею того, що треба цінувати життя і знаходити радість у простих речах. Маючи простий невибагливий текст і мелодію, пісня «У небі канарєчка літає» легко запам'ятовується, зберігає свою популярність протягом багатьох років, передаючись як народна пісня від покоління до покоління. Вона звучить легко й граціозно, що створює відчуття подиху літнього вітерцю та грайливої безтурботності. Мелодія складається із простих повторюваних протягом усієї пісні мотивів, створюючи враження дитячої пісеньки.

Саме цією мелодією оркестр під керуванням диригента-постановника Володимира Кожухаря починає балет [6]. Вона й стала лейтмотивом головного героя в мажорі й мінорі, у блиску та в падінні, набуваючи відповідних рис – куплетних, наспівних, джазових, навіть маршових, а час від часу і тужливих, із краплями тривожно-сумного жіночого вокалу Наталі Николаїшин.

Симфонічний оркестр використовує різні тональності та модуляції, щоб підкреслити різні частини пісні та створити емоційний контраст. У виконанні симфонічного оркестру проста пісенька блискуче стає різноманітним і динамічним твором з використанням різних інструментальних вставок, сольних партій та оркестрових переходів.

Для окремих сцен створено різні стилі: ритми тарантели – для пліткарок, танго – для уроку танців у пансіоні, вальс – для сцени гуляння. Додавання танцювальних елементів до театральних енергій перетворює пісеньку на різні чуттєві емоційні маніфестації, подеколи додаючи епатажності та провокативності. У стилі вальсу мелодія набуває легкості, плавності, більш привабливого й романтичного характеру. Тангові ритми перетворюють її на пристрасну, екзотичну, з більш повільним і чуттєвим пульсом мелодію, що додає драматичності й глибшого відтінку. У стилі маршу мелодія стає життєрадіснішою і енергійнішою, з яскравим і впевненим ритмом, наповнюючи її характер урочистістю і наполегливістю. У кожному із цих стилів використовують різні гармонійні й інструментальні елементи, що впливають на загальне звучання відомої пісні, кожного разу додаючи їй характерне забарвлення.

Однак Ю. Шевченко наголошує, що в його музиці немає прямих цитат, скоріше – інтонації, які пронизують усю партитуру і виявляються то в галопі, то в польці, то у вальсі та навіть у похоронному марші. «Я вирішив, що так буде яскравіше. Оскільки глядачі чекають на загально улюблені теми, і я не знайшов іншого шляху, щоб бути переконливим», – розмірковує композитор [6]. Аналізуючи процес створення балету, Ю. Шевченко розповідає, як складно було дібрати потрібну інтонацію гумору, зробити її неоднозначною, іронічною та сумною одночасно. І разом із цим створити зрозумілу та цілісну історію: «Потрібно весь час думати про те, щоб глядачеві було цікаво. У мене великий досвід, я слухаю багато різної музики: і сучасної, і авангардної, і старовинної. Але своєю роботою мені потрібно показати

не настільки я розумний, а встановити контакт із кожним з присутніх у залі» [6].

Докладно лейтмотиви спектаклю проаналізовано в праці В. Аксютіної «Балет Юрія Шевченка «За двома зайцями»: музичні та літературні перетини» [1]. Дослідниця проводить паралелі між літературним твором М. Старицького та музичними образами, які створив Юрій Шевченко. Авторка вдається до методології порівняльного аналізу, виокремлюючи спільні комічні елементи. На її думку, «основними засобами виразності стають лейтмотиви, лейттебри та лейтелементи. Лейтмотив, запозичений з однойменного кінофільму, створює певне відсилання до відомого образу Голохвастого. Лейттебрами є кларнет, піаніно та скрипка» [1, 130–131]. Отже, веселі наспіви героя твору М. Старицького Голохвастого стали провідною темою балету, основою для встановлення контакту із кожним глядачем, осередком зацікавлення залу.

З метою встановлення емпатійного контакту з глядачем композитор звернувся до інтонацій народних мотивів пісень «Ой, під вишнею», «Ніч яка місячна», «Ой, дзвони дзвонять», майстерно впливши їхні інтонації в канву балету. У балеті звучить і кадрили (сцена ранок на Контрактівій), і танго (сцена в приватному салоні, де навчається Проня), і вальс (сцена, коли Галя із сумом іде на Хрещатик). Вдало вплетені в музичну канву вистави народні мелодії або навіть одеський фольклор («Ця школа бальних танців») [1; 4; 8].

Звернення Ю. Шевченка до першоджерел докладно проаналізовано в праці В. Зінченко «Балет «За двома зайцями» Юрія Шевченка: інтертекстуальний та міжмедіальний контексти» (2022). Музикознавиця відзначає, що «балет увібрав генетичні коди своїх першоджерел і здійснив інтермедіально-інтертекстуальний маршрут у часопросторі української культури» [8]. Авторка також слушно засвідчує залучення до балету основних ідей музики В. Гомоляки, збереження «духу» кінострічки через введення в оркестровому переосмисленні куплетів Голохвастого «В небі канаречка літає», запозичення ідеї «багатожанрового інтонаційного портрета міста» через оркестрове відтворення дзвонів, єврейських клезмерських тем та звучань (кларнет) та ін. Виставу влучно кваліфіковано як «фольклорний балет нового зразка з переосмисленням інтонацій міського й масово-популярного фольклору» [8, 117]. В. Зінченко акцентує на двох групах «інтонаційних

портретів», які створив Ю. Шевченко, – головних персонажах (Голохвастому, Проні) та міста Києва кінця XIX – початку XX століть. Авторка наголошує на значному художньому потенціалі музики Ю. Шевченка, адже, на її думку, у подальшому її постійно будуть використовувати або інтерпретувати в сценічних жанрах (драматичний та музично-драматичний театр, оперета, балет та ін.).

У 2018 році балет Ю. Шевченка «За двома зайцями» було відзначено театральною премією «Київська пектораль» двічі: «За краще пластичне вирішення» – балетмейстер-постановник В. Литвинов та «За кращу сценографію» – художник-постановник С. Маслобойщиков [11].

У вересні 2019 року відбулися гастролі Національної опери України в межах фестивалю мистецтв «Оksamитовий сезон в Одеській опері» з показом балету «За двома зайцями» Ю. Шевченка. Це стало непересічною подією, адже майже 200 артистів з Києва виступали на одеській сцені, а їх професіоналізм та артистизм подарували незабутні миті радості шанувальникам театру.

Балет «За двома зайцями» Юрія Шевченка впевнено увійшов до репертуару Національного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка, користується незмінним успіхом у глядачів різних соціальних і вікових категорій, високо оцінений українськими й закордонними професіоналами та поціновувачами українського балетного мистецтва.

Висновок. Актуалізація теоретичних досліджень у галузі музичної культури та мистецтва визначається необхідністю вивчення та пояснення їх інтенсивного розвитку. Досвід створення різноманітних форм балетно-театральної музики маніфестує специфічні характеристики сучасного музичного мистецтва в Україні. Актуальним у цьому контексті вбачаємо розгляд специфіки українського балету як самобутнього феномену сучасної музичної культури на прикладі балету «За двома зайцями» Юрія Шевченка.

Яскраве втілення сучасних тенденцій у композиторській творчості Юрія Шевченка – автора симфонічних, камерних творів, музики до радіовистав, кінострічок і мультфільмів, балетів, опер тощо – стало поштовхом для розвитку балетно-театральної музики, адже тема сучасної української балетної музики посідає визначне місце у творчій діяльності композитора.

Балет Ю. Шевченка – В. Литвинова «За двома зайцями» (кінець XX – початок XXI ст.)

став апогеєм театральної музичної творчості композитора. Він відзначається значним культуротворчим виміром, що полягає в музично-театральній співвідносності творів Юрія Шевченка. Балет «За двома зайцями» є прикладом творчості, що здатна зберегти традиції національного мистецтва та водночас відкривати нові шляхи в музично-театральному мистецтві, маніфестуючи український балет як самобутній феномен сучасної музичної культури.

Ознаками музично-театральної співвідносності балету «За двома зайцями», новаторських досягнень композитора в площині музичного театру, що визначають мистецтвознавчо-культурологічний вимір творчості автора, зафіксований на прикладі конкретного мистецького твору, виступають специфічні характеристики, серед яких, по-перше, наявність паралелей між літературним твором М. Старицького та музичними образами, які створив Ю. Шевченко, що забезпечує його пізнаваність і водночас неповторність. По-друге, основні засоби музичної виразності, якими стали запозичені з відомої кінострічки лейтмотиви та засоби їх утілення, використання інтонацій та мотивів українських народних пісень «Ой, під вишнею», «Ніч яка місячна», «Ой, дзвони дзвонять» сприяють забезпеченню емпатійного контакту між глядачем і композитором. По-третє, важливими є реалізація лейттеми головного героя в різних ладах – мажорі й мінорі; різноманітність використаних для цього музичних форм – куплетних, наспівних, джазових, маршових та застосування різних музичних стилів і ритмів, зокрема тарантели, танго, вальсу тощо.

Різноманітні засоби музичної виразності дали змогу Юрієві Шевченку протягом усього виконання твору зберегти інтонації гумору, зробивши їх неоднозначними – іронічними й сумними одночасно.

У процесі проведеного дослідження театральнo-музичної творчості композитора Ю. Шевченка та його музики до балету «За двома зайцями» аргументовано, що балетна музика постає виразником нової театральної мови – мови оптимізму та високих моральних якостей. Водночас музичний театр набуває психотерапевтичних характеристик, допомагаючи пережити складні реалії життя та відновити віру в справедливість, що є особливо актуальним на сьогодні. Композиторська творчість Юрія Шевченка на прикладі балету «За двома зайцями» виступає самобутнім феноменом сучасної музичної культури й

становить значну складову української культури та мистецтва.

Література

1. Аксютіна В. В. Балет Юрія Шевченка «За двома зайцями»: музичні та літературні перетини. *Мистецтвознавчі записки* : зб. наук. пр., 2022. Вип. 41. С. 129–133.
2. Асоціація європейських журналістів. URL: <http://aej.org.ua/History/1139.html> (дата звернення: 23.12.2022).
3. Безгін І. Д. Мистецтво і ринок : нариси. Київ: Компас, 2005.
4. Білас О. Композиторський стиль як чинник художньої цілісності драматичного спектаклю (на прикладі музики А. Кос-Анатольського та В. Камінського до вистав Національного академічного українського драматичного театру імені Марії Заньковецької) : автореф. дис. ... канд. мистецтвозн.: 17.00.03 / Львів. нац. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. Львів, 2018. 19 с.
5. Білик О. Шевченківська премія. Київ : Бібліотечна планета: науково-виробничий журнал / Національна парламентська бібліотека України, 2020. № 1. С. 39–40.
6. Булат П. Балет за двома зайцями: як влаштована прем'єра Національної опери України. *Українська правда*. URL: <https://life.prawda.com.ua/culture/2017/06/27/224976/> (дата звернення: 23.12.2022).
7. За двома зайцями. Лібрето. Репертуар / Національна опера України. URL: <https://opera.com.ua/performance/za-dvoma-zausyamy> (дата звернення: 23.12.2022).
8. Зінченко В. Балет «За двома зайцями» Юрія Шевченка: інтертекстуальний та міжмедіальний контексти. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2022. Вип. 133. С. 111–119.
9. Підлипська А. М. Балет «За двома зайцями» Юрія Шевченка – Володимира Литвинова в науковому та художньо-критичному дискурсі. *Танцювальні студії*. 2022. Т. 5. № 2. С. 102–110.
10. Садовенко С. М. Театральна музика: особливості, функції, ролі. *Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі XXI століття: творчі діалоги* : зб. наук. пр. / упор., наук. ред., відп. за вип.: С. Садовенко. Київ : НАКККіМ, 2020. С. 163–169.
11. Тарасенко Л. Проня на пуантах : прем'єрою балету «За двома зайцями» Національна опера України зробила комплімент Києву. *День*. 2017. 14-15 лип. (№ 120–121). С. 23.

References

1. Aksjutina, V. (2022). Ballet by Yuri Shevchenko «Za dvoma zaytsiamy»: musical and literary intersections. *Mystetsvoznavchi zapysky* : zb. nauk. pr., 41, 129–133 [in Ukrainian].

2. Asotsiatsiya yevropeys'kykh zhurnalistiv. Retrieved from: <http://aej.org.ua/History/1139.html> [in Ukrainian].
3. Bezhin, I. D. (2005). Art and market: Draw. Kyiv : Kompas [in Ukrainian].
4. Bilas, O. (2018). Composer's style as a maker of artistic integrity of a dramatic performance (on the basis of music by A. Kos-Anatolsky and V. Kaminsky to performances of the National Academic Ukrainian Drama Theater named after Mary Zankovetska). Abstract of Ph. D. Lviv : Lviv National Music Academy named after M. V. Lysenko, 19 [in Ukrainian].
5. Bilyk, O. (2018). Shevchenkiv Prize. Kyiv: Bibliotechna planeta, 1, 39–40 [in Ukrainian].
6. Bulat, P. (2017). Ballet for two hares: how the premiere of the National Opera of Ukraine was held. Onlain vydannia Ukrainska Pravda. Retrieved from: <https://life.pravda.com.ua/culture/2017/06/27/224976/> [in Ukrainian].
7. For two hares. Libreto. Repertoire. (2017). Natsionalna opera Ukrainy. Retrieved from: <https://opera.com.ua/performance/za-dvoma-zaytsyamy> [in Ukrainian].
8. Zinchenko, V. (2022). Ballet «Za dvoma zaytsiamy» of Yuriy Shevchenko: intertextual and intermedial contexts. Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho, 133, 111–119 [in Ukrainian].
9. Pidlypska, A. M. (2022). Ballet "Chasing Two Hares" by Yuri Shevchenko – Volodymyr Litvinov in scientific and artistic-critical discourse. Tantsyuvální studiyi, 5, 2, 102–110 [in Ukrainian].
10. Sadovenko, S. M. (2019). Chronotopes of the axiosphere of Ukrainian folk art culture: monograph. Kyiv : NAKKKiM, 356 p. [in Ukrainian].
11. Tarasenko, L. (2017). Pronya on pointe shoes: the National Opera of Ukraine complimented Kiev with the premiere of the ballet «Chasing Two Hares». Den. 14–15 July [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 12.01.2023
Отримано після доопрацювання 14.02.2023
Прийнято до друку 21.02.2023*